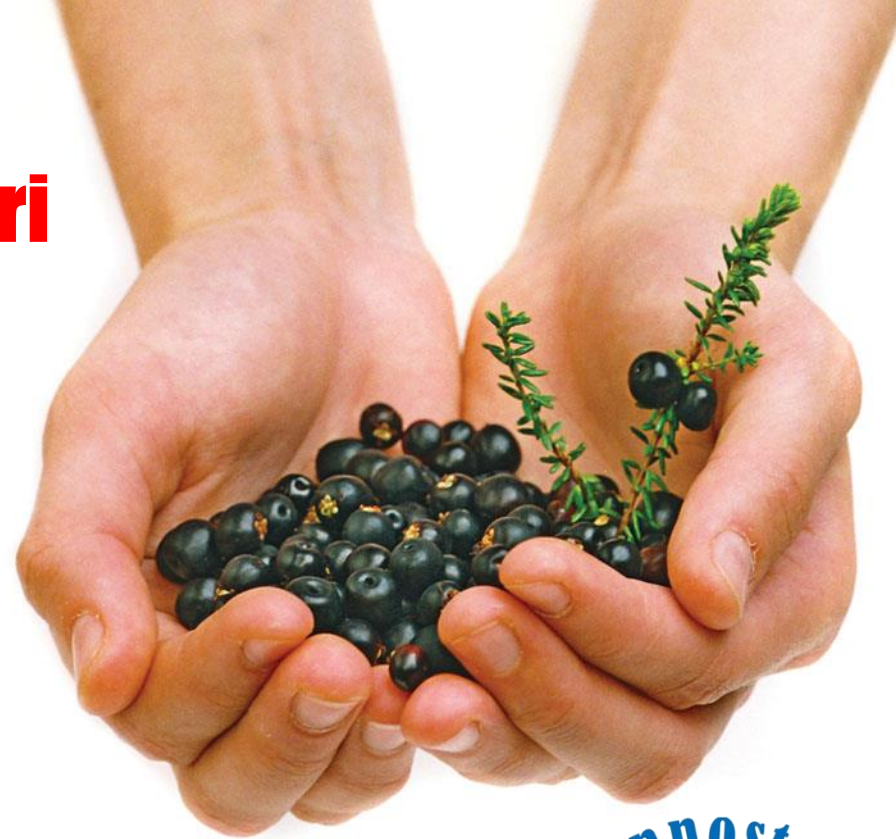

Simo Moisio
Luonnontuotealan kehitys eri
vuosikymmenillä
Arktiset Aromit ry
31.10.2017

Syö marjoja
2 dl joka päivä

Suomen itsenäisyyden alkuvuodet

- **Marjoja kerättiin pääosin kotitalouksiin, sienestys yleistä Itä-Suomessa**
- **Herkkutattia vietiin Pietarin hoviin jo 1800 –luvulla.**
- **Myös marjoja vietiin jo 1800-luvulla ja vienti vähitellen kasvoi 1900-luvun alkuvuosina.**
- **Vuosisadan vaihteessa marjoja vietiin runsaat 0,9 milj. kg**
- **Lehdistössä kehoitettiin väestöä keräämään lisää marjoja vientiin jo 1900-luvun alussa**
- **Vientiin päätyi marjoja tuoreina, survoksina tynnyreissä ja kuivattuina**

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Sota herätti tarpeen ottaa marjatkin maasta

- Marjojen vienti kasvoi sodan aikana, kun viljasta oli pulaa.
- Viennin tärkeimmäksi kohdemaaksi nousi Saksa
- Talteenoton lisäämiseksi järjestettiin valtakunnallisia kampanjoita
- Marjojen käyttö kotitalouksissa lisääntyi sodan aikana
- Evakot laajensivat sienten käyttöä muualle Suomeen, joskin hitaasti
- Marjastusperinteestä lisää:
<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Marjastus>
- Sienestysperinteestä lisää:
<https://wiki.aineetonkulttuuriperinto.fi/wiki/Sienestys>

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Sodan jälkeen nuorisoa velvoitettiin marjastamaan

- 1943 säädettiin laki ilmaisesta kouluruoasta. Samalla lapsille tuli velvoite: “Kansakoulun oppilas on velvollinen koulun työajan ulkopuolella tekemään kohtuulliseksi katsottavan määrän työtä ruokatarvikkeiden kasvattamiseksi ja keräämiseksi koulukeittolaan varten”. Oppilaita mm. velvoitettiin tuomaan koulukeittolaan keräämiään puolukoita.
- Puolukkapuuro tuli yleisesti koulujen aterioille
- Marjojen talteenoton lisäämiseksi järjestettiin nuorisolle kampanjoita: <http://www.hs.fi/historia/art-2000005309430.html>

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

1960- ja 1970-luku toi teknologian, tutkimuksen, koulutuksen ja uusia yrityksiä

- **1970-luvun alussa käynnistyi pakastemarjojen vienti SOK:n toimesta. Kiantama, Jansa, Marja ja Liha, Kainuun Tuote vientiä. Sienet Sauvon Säilykkeen ja Valion tuotteisiin.**
- **Värierottelulaitteistot tulivat marjapakastamoille – puhdistus tehostui**
- **Herkkutatin vienti Italiaan alkoi Sulo Kauppisen (Joensuun tuote ja Vihannes) toimesta Pohjois-Karjalasta**
- **Professori Toivo Rautavaara kertoi radio-ohjelmissa marjojen ja sienien terveellisyydestä ja innosti väestöä marjastamaan ja sienestämään: <https://areena.yle.fi/1-4214617>**
- **Agronomi Matti Kujala aloitti MARSI-tutkimuksen 1977 Pellervo-Seuran toimesta.**

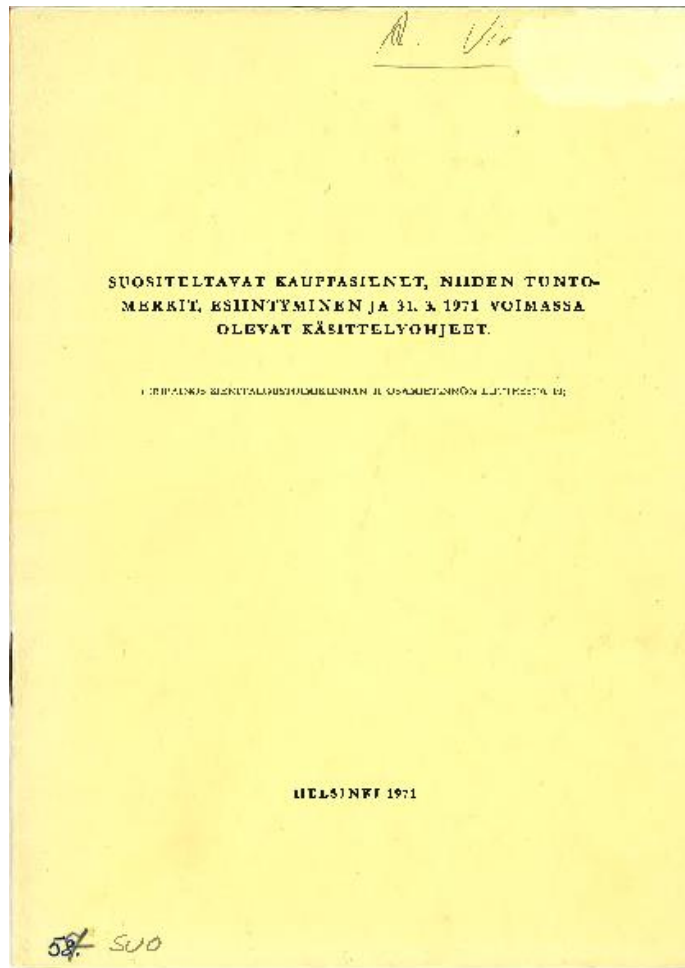
**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

1960- ja 1970-luku teknologia, tutkimus ja koulutus

- Poimija-neuvoja-tarkastaja järjestelmä perustettiin 1969 ja koulutus alkoi Ammattikasvatushallituksen toimesta
- Koulutukseen valmistettiin uutta materiaalia:

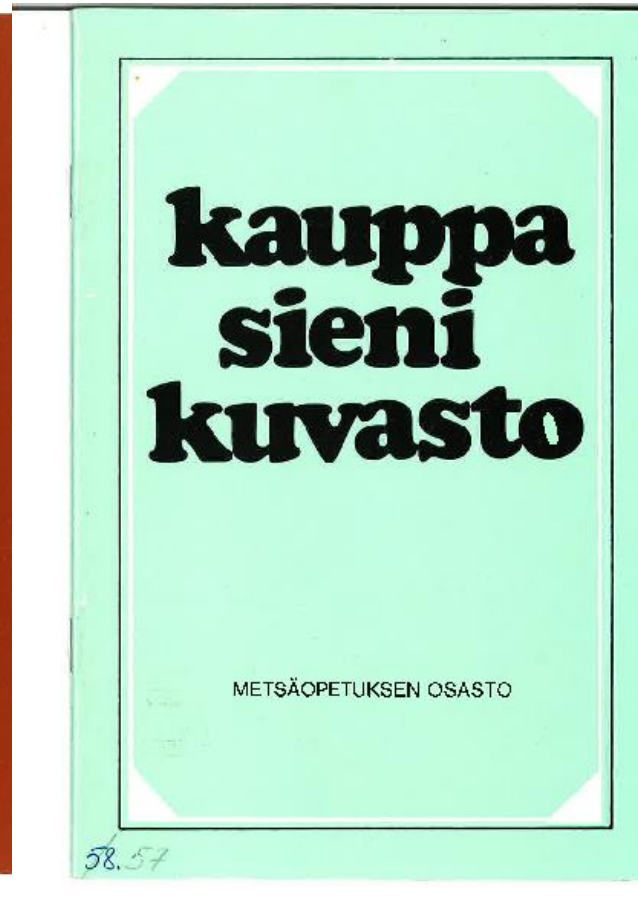

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

- 1970-luku toi teknologian, tutkimuksen ja koulutukset
- Koulutukseen valmistettiin uutta materiaalia:

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

1980-luku toi projektit, pienyrityksiä ja kasvua

- Pienten yritysten koulutustoiminta yhteistyössä Itä-Suomen Marja- ja Vihannesprojektin ja Helsingin yliopiston kanssa**
- Marjojen siemenöljytutkimus, ensimmäinen poimintakilpailu sai 4 400 aktiivipoimijaa ja yli 1,5 milj. kg marjoja**
- Marjojen satoennustetutkimukset alkoivat Kauko Salo Metsäntutkimuslaitoksen Joensuun toimipisteessä**
- Marjojen vienti laajeni: mm. Kiantama Oy, Jansa Oy, Kainuun Tuote Oy, Marja ja Liha Oy, Lapin Liha Oy, Riitan Herkku Oy.**
- Sienten ostoasemat ja jalostus: Valion Uolevi Mildhin toimesta, Sauvon Säilyke, Paavo Hakulinen, Joensuun Tuote ja Vihannes**
- Yrtyyrityksiä: Heinäveden Yrttipaja, Padasjoen Luonnontuote, Frantsilan Yrttitarha, Ylläsyrtit**
- Valion pakastekuivaus edellä aikaansa, sieniestot lopahtivat.**

**Sonkariin iski kasvuhuuma, samoin Pyhäjoen
Marja ja Lihaan**

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

1990-luvun lama karsi suurempia, mutta synnytti pieniä

- **1990-luvun lama toi vientivaikkeudet, poimijahinnat laskivat**
- **Koulutettiin työttömiä ottamaan marjoja ja sieniä talteen.**
- **Yritysfuusioita, Tshernobyl heijastui luonnontuotteiden arvostuksessa viennin kohdemaissa**
- **Luomusta ei lisäarvoa vientiin: yritysostot ja fuusiot käynnistyivät**
- **Paljon lisää yrityksiä: tilaviiniprojektit/yritykset, mehujen, hillojen valmistajia (Kaskein Marja, Kontiomehu, Aten Marja-Aitta ym.), kuivatuotteita (Luonnosta Herkuttelijalle), kosmetiikkatuotteita (Dermoshop, Lumene)**
- **Arktiset Aromit ry perustettiin 1993 Sotkamossa yritysten kanssa. Rekisteriin n. 6 600 poimijaa ja n. 500 ostajaa. Luonnosta Ruokapöytään ammattikeittiökampanjat käynnistyivät valtakunnallisina AA:n toimesta.**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

1990-luvun lama karsi suurempia, mutta synnytti pieniä

- **Ensimmäinen MMM:n laatima kehittämisohjelma luonnontuotealalle 1995-1999 EU:n liittymisen yhteydessä**
- **Jatkojalostuskoulutusta eri puolille Suomea: Ruralia Seinäjoki Vaasan läänin elintarvikeprojekti, Savonia, Turun yliopisto/Brahea, P-K:n Aikuiskoulutuskeskus jne.**
- **Koekeittiöitä ja tuotekehitysyksiköjä perustettiin Limerickin mallin mukaisesti.**
- **Virikepäiviä luonnontuotteiden jalostuksesta ja kytkemisestä matkailuun eri puolilla Suomea**
- **Polyfenolitutkimukset käynnistyivät, Riitta Törrönen, Sari Häkkinen, Marina Heinonen, Riitta Puupponen-Pimiä, Heikki Kallio jne.**
- **Arktiset Aromit käynnisti Luonnontuotealan vuosittaiset seminaarit Suonenjoella 1996 (lähes 150 osallistujaa), sittemmin Luonnontuotepäivät**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

2000- ja 2010 -luvulla löydettiin Aasian markkinat

- Riitan Herkku kutsui thaipoimijoita 2005 Suomeen**
- Marjojen talteenotto kaksinkertaistunut vuoden 2000 jälkeen**
- Marjojen vientimäärät ovat kaksinkertaistuneet, viennin arvo 3,5 kertaistunut (ilman inflaatiokorjausta)**
- Lisäksi marjajalosteiden vienti kohonnut yli 10 milj. euroon 2016**
- Sienten vienti ylsi 5 milj. euroon herkkutatin sadon vuoksi 2003**
- Mahlatuotteiden vienti kasvanut nopeasti**
- Lisää yrityksiä marja-, kosmetiikka- ja hyvinvointialalle**
- Yrttien hyödyntäminen eri tuotteissa ja ravintoloissa kasvaa**
- Kiinnostus luonnontuotteiden käyttöön kosmetiikka-, hyvinvointi ja alkoholituotteissa kasvaa**
- Kiinnostus luonnontuotteiden hyödyntämiseen matkailussa kasvaa**
- Uudet innovaatiot lisäävät high tech –tuotteiden määrää**
- Erikoisluonnontuotteiden hyödyntäminen ja merkitys imagotekijänä kasvaa.**

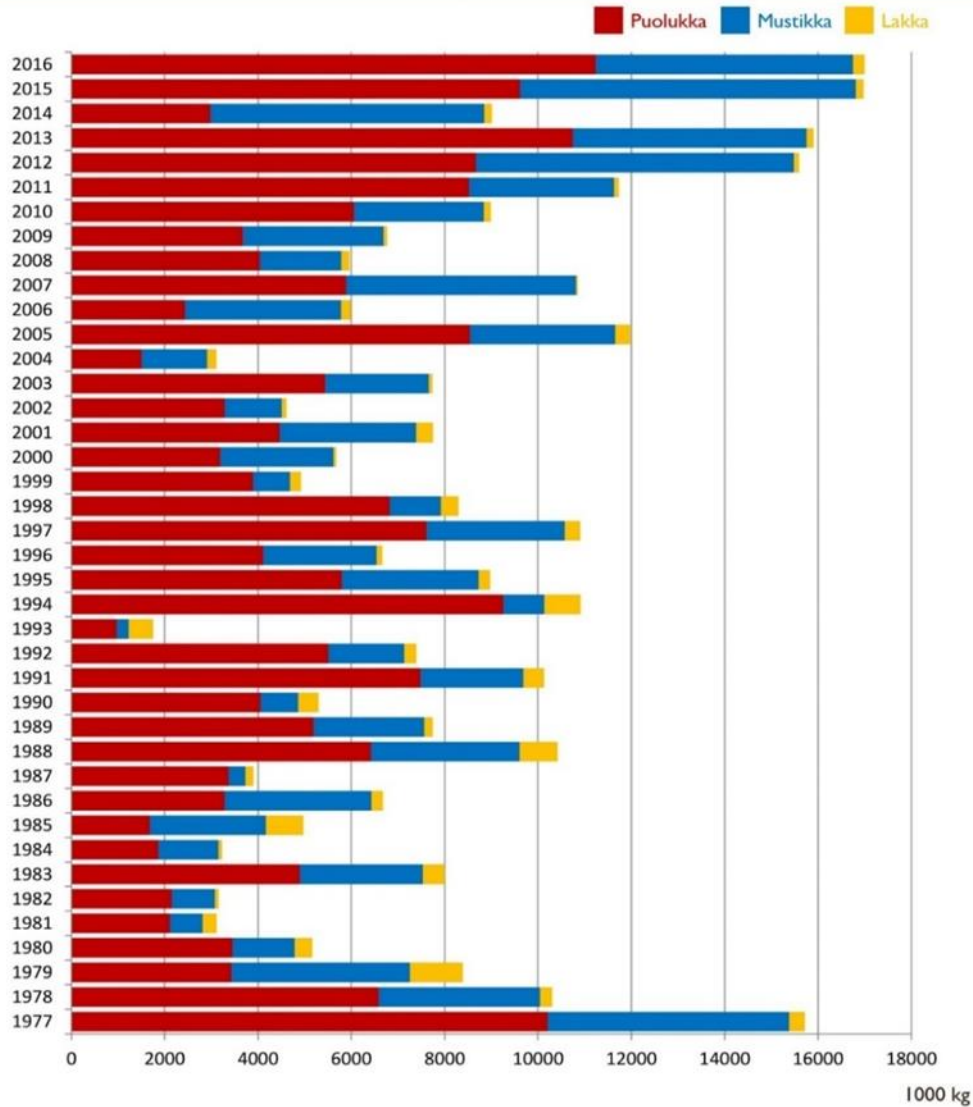

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

Marjojen kauppantulomäärät vuosina 1977-2016

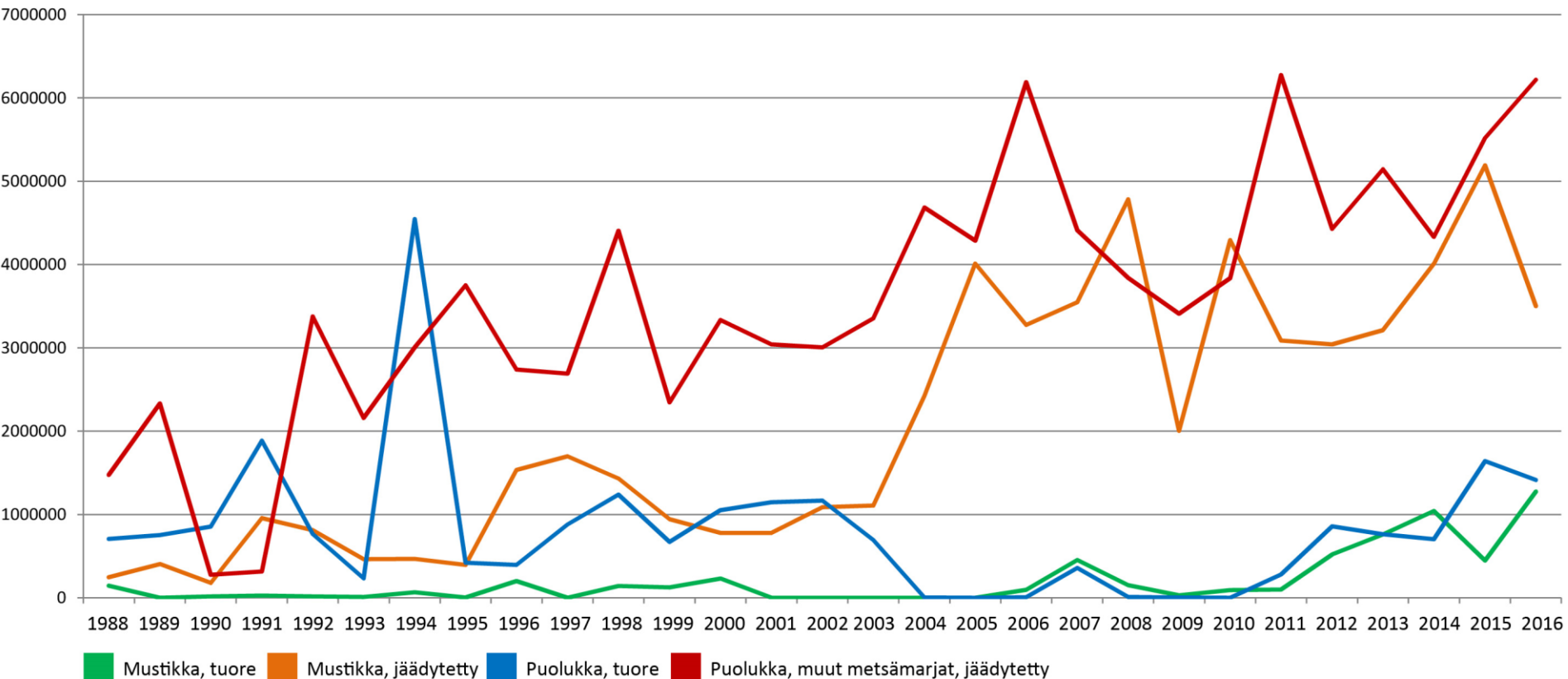
Koko maa yhteensä

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

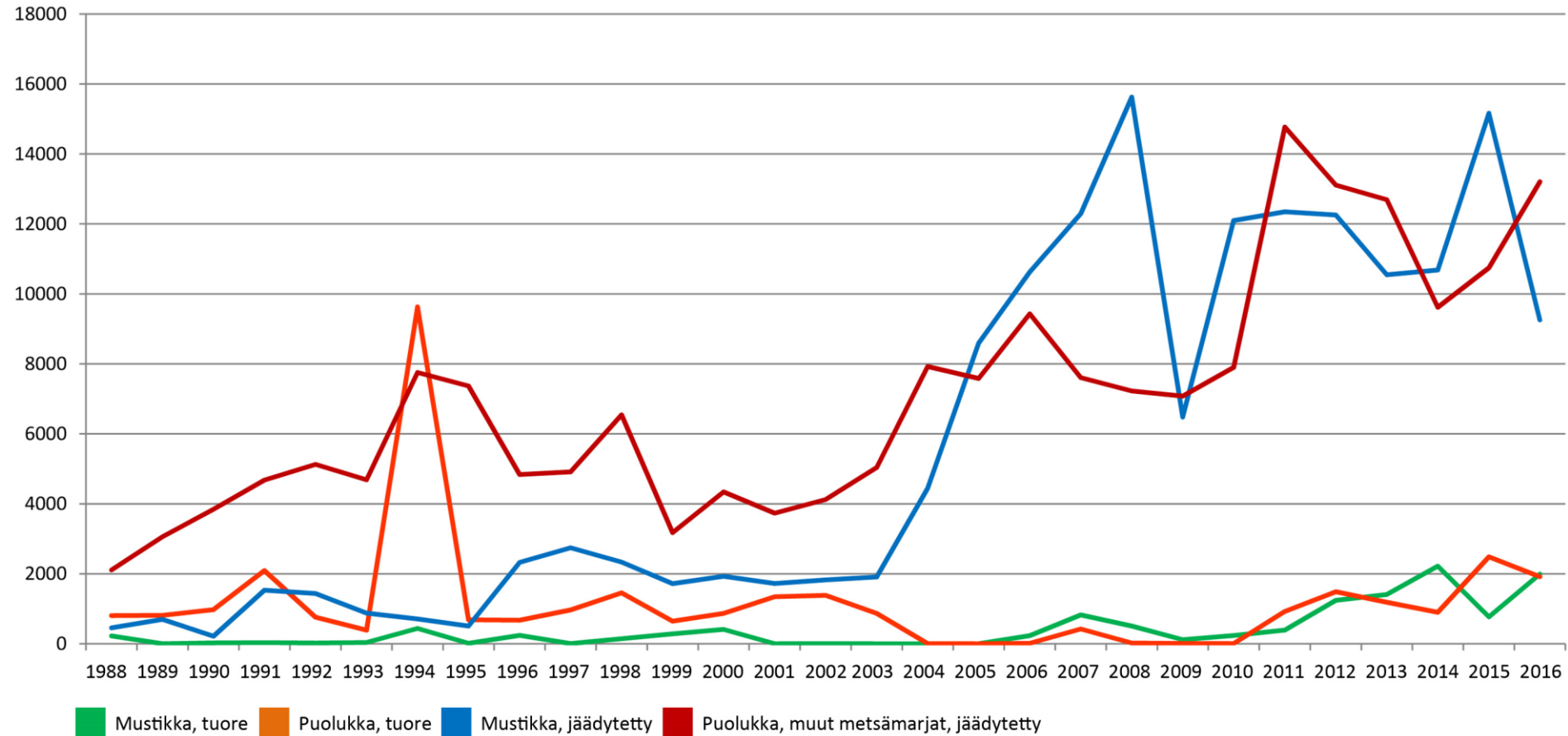
Marjojen vientimäärät 1988-2016 1000 kg

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

Marjojen vientiarvot 1988-2016

1000 euroa

**Syö marjoja
2 dl joka päivä**

Simo Moisio Arktiset Aromit ry 31.10.2017

Marjoja ostavien, jalostavien ja markkinoivien yritysten liikevaihdon kehitys 2014-2016

Liikevaihto milj. euroa

